

ՎԱՐԱԳԱՅԻ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳՐԵՅԻ ՎԵ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷՅԻ

ՄԻԹԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԳԻՐԻՆՃԻ ՄԵՆԵ

1868 ԱՊՐԷԼ 9 ՍԵՆԸ

ՆՈՒՄԲԵՐՈ 17

Վարդապետ Համաթիս հաճախեց 5 տէֆա չափարար սենեկի գլխին 100 զուրուշ օրուպ, թաշարար իշխն փոսթա իւճրէթի պէսպէր օլարադ 120 զուրուշ տուր, վէ նիւսիւտի 20 շէր փարայա սաթըլաճագ տըր. իլանաթըն պէհէր սըրասը պիւրինճի տէֆա իշխն 2 էքէնճի տէֆա իւն 1 1/2 իւշինճիւ տէֆա իշխն 1 զուրուշ տուր. մէքթուպ կէսնաէրմէք իսթէյէն Սթամպուլտա փիւրինճ ճիւլէր իշխնտէ ճամլը խանտա Նուրիճան Ա. Էքէնճի իսթինէ կէսնաէրմէքի տիւրէր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Բնդհանուր ժողովոյ նշանական կամ աննշան լուծութեանը (զու ըսէ անհոգութեանը) վրայ երբ ինքնին կը խորհէի, և նա յեղակարծ սա մտածութիւնը ծնաւ. մտաց մէջ թէ Բնդհանուր ժողովոյ ատեն նապետը կրնայ արդեօք Վարչութեան ժողովին մէջ պաշտօն վարել:

Բնդ երկար այս կէտին վրայ խորհելէ ետք՝ համազուեցայ թէ՛ ոչ:

Ինչո՞ւ. — Վասն զի

Վարչութիւնը համարատու և Բնդհանուր ժողովը համարառու է, և որովհետեւ համարատու և համարառու միանգամայն չ'կրնար ըլլար, բնականաբար նա և Բնդհանուր ժողովոյ ատեննապետն ալ Վարչութեան խառն ժողովին մէջ պաշտօն չ'կրնար ունենալ և հետեւապէս Վր. սեմ. Բարունակ պէյն ալ կամ Վարչութեան ժողովին մէջ պաշտօն չ'կրնար ունենալ և կամ Բնդհանուր ժողովոյ գումարման ատեն իբր ատեննապետ չ'կրնար ներկայանալ. որովհետեւ եթէ մէկը կրնայ դատաւոր և դատախազ միանգամայն ըլլալ, կրնայ ըլլալ նաև միւսնոյն համարառու և համարատու:

Սեր այս դիտողութիւնը երեսփոխանաց ուշադրութեանը յանձնելով՝ կը խօստանանք վաղը կամ միւս օր ալ մեր ազգային երեսփոխանութեան վրայ մէկ քանի խօսք ընել:

ՄԻԹԱԼ

1868 Ապրիլ 8

... Խմբագիր

Խիստ մեծ եղաւ զարմանքս երբ յանդիպելս Խմբագրութեան 628 թուոյն մէջ,

Պէշիկթաշի թաղեցիէ մը ինձ ուղղուած նամակ մը կարդայի. ի պատասխանի մեր այն անաչառ դիտողութեանց զոր ձեր Վարդապետ 7 թուոյն մէջ հաճեցաք հրատարակել: Եւ յառաջ կ'իմացնեմ Վարչութեան թէ ազգասիրութիւնը իրեն համար մենաշնորհ մը չէ, և թէ իրեն պէս սուտ ազգասէրներ շատ տեսած և բազմադիմի առթիւներու մէջ ծաղրած եմք: Եւ տեսարար եթէ զիս կը ճանչէ և իւր բարեկամը կանուանէ, մէք ալ փոխադարձ իրեն բարեկամական և քննաշնորհ յօժարութեամբ սեղմել կը խոստանանք, սա պայմանաւ որ որչա՞փ իւր խօսակցութիւնը հրապարակ ըլլայ չպիտի դադրիմ երբեք ըսելու թէ ամբողջ տարի մը քանի մը քննադատ անձեր ըստ իւրեանց հաճոյից և անխղճ բար վարեցին փափուկ պաշտօն մը: Ուրախ եմ միանգամայն վարժուել բարեկամի մ'ալ աւելնալ տեսնելով, քանզի ես Վարչութեան երիտասարդ, Հայ-Ենթեր-միութեան թիւերէն եմ կարօտել... Գոհ եմ դարձեալ որ երբ կը ջանայի մինչև Օտտիկ լուս կենալ, եղած քննութեան վերայ չ'սօսիլ, խնամակալաց "Լըթիայք բարեալ" չ'ըսել, ահա մեր մէկ նոր և անձկակարօտ բարեկամը մեր պարագայ օրերուն այս զուարճութիւնը կը պարզէ, թէ և գիտէ Լըթիայք, թէ ցաւելով և թառանջելով գրեցի այս յետագայ տողերը այն անձանց վերայ, որոնք դեռ լուսաւորութեան դաղափարն իսկ չունին թերեւս... Իսկ տղայոց դաստիարակութեան մասին տարի մը յառաջ խօստացած էին Լըթիին տուլ պատասխանատու մնալ...:

Հանձունս շնորհապարտ եմ նաև այն անձանց, որոնք Մանգուլի 621 թուոյն մէջ շնորհակալաց գիր մը հրատարակած էին ինձ համար: Կը հրճուիմ և կը շնորհակալուիմ ինձ անձանց յայն ազգասէր Բարա-

ցուց սուրբ եռանդը, որ բարձրաստիճան և ազգանուէր եկեղեցականի մը անաղարտ պատուոյն համար նախանձախնդիր կը հանդիսանան և ինձ համախոհ կը գտնուին և Լըթ. Վարչութեան միջամտութիւնը և խնդրոյն օրինաւոր լուծումը կը խնդրեն: Գոհ եմ նաև որ Սասիսի Սեմ. Խմբագիրը յանկարծ լուծութեան կապը խզելով, իւր օրաթերթին 141 թուոյն մէջ կը փութայ Բնդհանուրին բաղձանաց մասնակցիլ:

Բարեմախթեմք ուրեմն որ "Սասիս", թշնամութեան ոգին իւր սրտէն հեռացընելով, հասարակաց համակրութեանը արժանանայ գէթ ասկէց վերջը. մէք իրեն անկեղծ բարեկամ եմք, և այս կ'ըսենք հաստատ գիտնալով որ այն հրապարակական գրիչը որ ազգային այսպիսի փափուկ խնդիրներու մէջ կը լռէ, հասարակաց ձայնէն նախաձեռնար համարելով՝ հեռ, նախանձ և ատելութիւն, և զլանալով այն պատիւը որ արժանաւորագոյն անձի մը կը պատկանի օր մը անտարակոյս կը խայտառակուի. Թող գոց ըլլան իր օրագրոյն էջերը այնպիսի ազգադաւ անձանց, որոնք չ'են շառագուռնիր զրպարտել այնպիսի անձ մը որ՝ ազգիս ԱՊԱԽԵՆԵՆ է: Յուսանք որ "Սասիս" այս ճշմարտութեանը համոզուելով իւր բոլոր պաշտօնակցացը հետ կը միաբանի, որպէս զի՝ այն երկու զրպարտիչ և վատաբարոյ քահանայք պատժուին: Գեռ քանի մը օր յառաջ Տ. Կաթրիէլը բարեկամաց մէկուն տունը գալով Պէշիկթաշ, իւր անիծեալ բերնէն անլուր թշնամանքներ ժայթքերէ թէ այն անզուգական Հօր և թէ Լըթ. Վարչութեան դէմ: Եւ իցի՛ թէ Բարայի Թաղական խորհուրդը կազմող աղայք ալ իրենց վտանգաւոր թմրութենէն սթափելով՝ ձայնակցին ժողովրդեան հետ... անհաճոյ տարաձայնութիւններ հետզհետէ կը բաղձապատկին. մաղթենք որ սուտ

ըլլան, քանզի անհնար է այլ ևս կաշկանդել գրչի և մամուլի ազատութիւնը, և վաղ կամ անագան հրապարակ կ'ելլէ... Սե- ծամեծաց փոքրիկ խրատ մը: Այժմ մեր իսկ խնդրոյն գալով փութանք պարզել մեր խօսքը, նկարագրել խնամակալութեան սը- խաները, տղայոց արդի ձախող վիճակը և քիչ մ'ալ իւր նամակին մէկ քանի ուրիշ կէտերուն վրայ մեր սիրակցորդ բարեկամին հետ տեսնուիլ: Վաջ համոզուած ըլլալով թէ նորահաս սերնդեան դաստիարակու- թեամբ միայն, կարելի է գեղեցիկ ապա- դայ մը ակնկալել, դարձեալ ճշմարտու- թիւնը խոստովանելու ասպարէզ կ'իջնեմ: Ես բաց'ի քեզմէ, ո՛վ անշուշտ բարեկամս, կ'արհամարհեմ քանի մը անձանց վայ- րահալութիւնները, որք տկարութենէ կը ծագին: Ընթերցողի է այն ազգակործան դերը որ քանի մը անձեր խաղացին. ես հիմա շուտով քեզի կը համոզեմ թէ ստոյգ էին ինչ որ այս խնդրոյն համար մինչև ցայժմ թէ գրեցի և թէ հրապարակու ըսի. մի- ամեայ քննութիւն մը լիովին հաստատեց թէ անուրաշխ ճշմարտութիւններ էին ըսած- ներս և թէ թաղեցւոց բարւոյն համար աշ- խատեցայ, առանց մէկու հետ մասնաւոր և անձնական թշնամութիւն ունենալու, զոր պարծանօք կրնամ ըսել թէ կենացս այս նոր շրջանին մէջ երբեք պատահած չ'է, որ և իցէ ուրիշ պարագաներու մէջ ալ:

(Հարձակութիւն)

Հարձակութիւն Գրչի 13

Երկրորդ վասն ոմանց Ղոյնջեանց որք զանուն կրօնաւորի ունին և զօրհանապազ ի տունս աշխարհականաց բնակին, ուտեն և ըմպեն, պծափին ի զբօսանս և վայելեն ի փափկութեան: Որք և տգէտ գոլով կա- րեն որ ուսմանց, աստուածաբան գոլ պարծին յանձինս իւրեանց, և քարոզեն անգագար, թէ Հայք հերձեալ և բաժանեալ են ի մի- ութնէ եկեղեցւոյն, և ո'չ ճանաչեն զգրչ- խաւորութիւն Սրբոյն Պետրոսի և զյաջոր- դաց նորին, վասնորոյ և արտաքոյ են յե- կեղեցւոյ, և չի'ք նոցա վրիւթիւն: Եւ թէ Հայ քահանայք ո'չ ունին իշխանութիւն արձակումն տալ ապաշխարողաց: Եւ թէ Հայք են Եւտիքական, և որ մտանէ յե- կեղեցի նոցա՝ աններելի դատապարտութեան զանձն ի ներքոյ արկանէ: Եւ թէ՛ որ միան- զամ տեսանէ զպատարագն Հայոց, ո'չ ևս տեսանէ զերեսս Աստուծոյ. և այլ ևս սոցուն նման բանք:

Եւ ըսեմք, թէ յորժամ այսպիսի զրա- բանութեամբ զարհուրեցուցեալ զպարզա-

միտս ի ժողովրդոց մերոց՝ հետեւն ի մէնջ, առաջագրեն նոցա խոստովանել ինքեանց, և յառաջնում նուագի ուսուցանեն նոցա ասել զհարձակութեան այսու օրինակաւ:

Հրաժարիմք ի սատանայէ և յամենայն խարէութենէ նորա ի պատր... և յամե- նայն հերետիկոսութենէ եկեղեցւոյն Հայոց՝ հրաժարելով հրաժարիմք:

Եւ ինքեանք ասեն նոցա զարձակումն այսպէս:

Ողորմեացի ձեզ մարդասէրն Աստուած, և թողու՛. . . նովին բանին արձակեմ զձեզ յամենայն մասնակցութենէ մեզաց, ի խորհրդոց ի բանից և ի գործոց, և յամե- նայն հերետիկոսութենէ եկեղեցւոյն Հայոց. և դարձեալ տամ զքեզ ի խորհուրդ Հռով- մեական սուրբ եկեղեցւոյ, զի զոր ինչ գոր':

Եւ որովհետեւ ժողովուրդքս օր ի յօ- րէ հատուածեալք ի մէնջ, առաւելուն թուով՝ և արամք երևելեօք՝ և մեծութեամբ ստացուածոց, վասնորոյ իրեւ զյատուկ իմն ազգ ունին առանձին եպիսկոպոս զոմն՝ կա- թողիկոս անուամբ ի իշխանս, որ առաքէ կոնդակս կարմիր կնքով և կաթուղիկէիւք անուան իւր ի հեռաւորս և ի մերձաւորս. ո- րոց միումն պատահեալ և իմ յար և նման ընաղրին, զոր մարթ է տեսանել ի վախճան թղթոցս: Սա առաքէ և զնուիրակս ի վի- ճակս իւր՝ յԱղիպոսոս, և ի սահմանս Սի- լիկիոյ, և ի Բերիա՝ և յայլ բազում տեղիս:

Բաց ի սմանէ ունին և զոմն եպիսկո- պոս յազգէս Հայոց ի Բերա. (այսինքն ի Պէկոզլու). զոր Հայ բարբառով գերապա- ծառ. և Ատին բառիւ Սկիւր առձայնեն. և է զըլլէն Ղոյնջեան կարդաւորաց, և ա- մենայն ժողովրդոց. որ ձեռնադրէ քահա- նայս որչափ և կամի. առնով հաւանու- թիւն և ի Ատին եպիսկոպոսէն որ նստի աստ ի Պերա իրեւ երեսփոխան հայրապե- տին Հռովմայ:

Արդ՝ յառաջ քան զամս եօթն՝ մինչ- դեռ խորհուրդ միաբանութեանն հրատարա- կէր, գտան ի քաղաքիս միայն ի Ղոյնջեան խմբէ. քահանայ կամ վարդապետ անուա- նեալ անձինք եօթնասուն և երկու. իսկ այժմ աւելի քան զհարիւր. ուսումնարան սոցա կոչի էրօթիւն, և է ի մայրաքաղաքն ի Հռովմա:

Ունին և ժողովուրդքս այսօրիկ և վասն և տպագրատունս, առ որ առաքեն զման- կունս իւրեանց, և զսակ տարեկան ծախուցն. զի ուսեալ անդ զհայկական և զիտալական դպրութիւն ընկալցին զկարգ քահանայու- թեան:

Առաջնորդ վանիցս՝ որ էր կրօնաւոր քահանայ Նատուր անուն, յաւուրս մեր գնացեալ ի Հռովմա, ձեռնադրեցաւ Արքե- պիսկոպոս Սրբոյ Լըմիսնի, որպէս նշանա- կեալ իսկ է ի ճակատ մատենից, սրբ նորոգ տպագրեցան անդ:

Եւ այս յայն սակաս զի արտօնու- թեամբ իմն և իրաւաբանութեամբ իշխեցէ նաեւ ի վերայ միաբանութեանն Միսիթարեան որ ի Սկիւրի: Ուստի հարկ յանձին կա- լաւ և Ստեփաննոս Արքա՝ յաջորդ Սի- թարայ Արքայի՝ երթալ ի Հռովմա, և առ- նուլ զձեռնադրութիւն Արքեպիսկոպոսու- թեան Սիւնեաց. որպէս զի մնացէ ազատ յիշխանութենէ նորա: Եւ այս միաբանու- թիւն Միսիթարեան ո'չ են համախոհ Ղո- րեստեանց կամ Ղոյնջեանց. այլ հանա- պազ ընդդէմ կան նոցա բանիւ և գրով ի պաշտպանութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Եւ առ յայտնի ցուցանելոյ զայս ամենայն, արժան: համարիմ համառօտիւ պատմել զան- ցըս՝ որք անցին յաւուրս այսօրիկ ընդ Միսի- թարեանս և ընդ Ղոյնջեանս և ընդ ժողո- վուրդ իւրաքանչիւր նոցա, ո'չ ի ծածուկ՝ այլ ի վերայ տանեաց քարոզեալ:

(Հարձակութիւն)

ՄԷՃՄՈՒԱ ՎԷ ԱՄԷԼԻ

(16 ընդ նոյն օրոքս պատկեր)

Պիզձէ իճրասը մեմուլին զայրը վէ նա միւսքին օլան իշ պու թէրհին մատտէսի հիչ տէրիլէ՛ միլլէթինին հէմ պիր հու- գուգի սարիհասընը վէ հէմ տախի անլէրին իշա հիւքիւմէթի մէնսուպէլէրի օլան թէպա- իյեթի գաղիյէսիին իղլալը խոսուսըն- տան իպարէթ օլըղը ճիհէթիլլէ խարիւղ- էօյլէ պիր հալտէ տէ պիլ իզզ ու շէրէթ պէյաթ իտիկէլիկիմիդ Սալթանաթի () օմանիյէ տէ յէյլէ պիր Լըմենի—գաթօ- լիկի նամը իլէ պիր թէպաամ վար, և փ- մէք լաֆը ու խիւլասը գալուր եալընը, էվլէթ պէյլէ պիր խոսուստա սըրֆ պիր խիւլեա սըր կիրուտէ գալան:

Պուներ պիղ աճիղանէ էկէր օլ պապ- տէ մէճպուրիյէթ հասըլ օլսա, պա թա՛- ըրիւթի մէալի պաթի իրէսմիյէ մանգու- գընճա տախի պիտտէ ֆաթ իսպաթ ու թաս- տիգ իթմէյէ գատըր ու նազըր ըզ. չիւն- քի օլ պապտէ պիզիմ տիտիլէրիլլին քեսֆֆէսի տէ հէմ այնի հագըգաթ սըր վէ հէմ տախի միլլէթիմիզին թէմաթի հէ- յէթի մուաֆազասը արզուսինտէն վէ տէվ- լէթիմիզէ օլան քէմալի սատագաթըմըզըն իպարզը սէմէրէսինտէն իպարէթ տիր:

Իշխանայի ուսման վեճի ժամանակ տեղեկներն էկեր պիտ զամ զարաքէն պու խուսուս իշխան իրատ օրունան մեղքիւր պահաւորն գրայեթինէ ըաղպեթ պույուրսա, ինչպէս շու պիտիմ շէջլէ յիշխանի գանի օւսաճաղընը մեմուլի ածիպանէմ տիր :

Վասն թի տեքերար ըստ, իշխանի պիտ առեթա զուրմ նէվիտէն օլան մեմայիլէյ զամըն օլ թէշպպիւսամընա պարշու միլէթ հագգան միւսալէթէթէ պաղըշտը, լաղըմ կէլէն մահալլինէ պէպի իշխանի միւրաճեթ իթմէյի միւրապ կէօրտի, միւսալէթէթինտէ սէպաթ միւրազալէթէ կէօսթէթտի :

Միւսալլէյ զամ տախի պուսուն պէջլէ օլմասը քէնտու արզու վէ ոույի էմէլինն մուշայրինտէ կէօրուպ պաշար կիւնա կիւն մէքր ու հիլլէ վէ տէսիսէլէրէ միւրաճեթ իթմէյի :

Լաքին պու սուրէթէթտէ տախի միլլէթին կէլլէ էպիւլուճէ ֆագադ պաշարըճա օլուն մէսապէսիտէ օլան պաղը դաշարը կէվալը գըսմընը ալլայա պիտի իսէ տէ կիւրուտէ ասըլ սէօզ անլար դաղըմը կանի լսիթանէ սէքէնէսինի գապլէյի թասարրիւթընա ալամազ օլուն :

Իշխան պուսուն միւլէթի օլմագ իշխան պիտիճէ չարէ անլէրին օլ տուլլէլ օլուն սէօյիւնտիւրմէթտէն պաշա պիտ շէյ օլմայաճաղընը էյուտէն էյիւ տէրք իթմիլ օլուպ՝ ալլէն վէ կալէրանընտան պիտ պաշլըճաընըն ճահտ ու իգտամ վէ ղայրէթինէ իշխանա կէօսթէթտի :

() տա ալուր ինճէ սաղընը կէլինէ, ուսուր թաղէնէյի, օլտըգճա հիւնէր ու մալիթէ վէ ուսթաղընընը մէյտանա գոյուպ՝ ինճէ ույուշտընընը ֆասլար աշար. պուսունլա կերչի միլլէթ ու ֆէդանիւրվէր վէ սահպիլի սէպաթ դաղըմընը գալլէրինի ինճիտի իսէ տէ՝ օլ հալտա կիւն ասըլ քէնտու ալուսսի մագսէթլէրինտէն պիտի տիր, շէջլէ թի պէլէր պէյլլէթէ անլէրի մէկուսիլէթէ կիւրիթթար իտիւպ՝ պիտ տախի իշէ գարըշմայա թէօվպէթար վէ իթմիլյարի իճթինապ ու հալէրէ մէճպուր իթմէթէ մէյտանի իթմիլպագտէ պի ժէրվա էսպ ճիւնպիւլի էթթար ու նիյաթի մախսուսէ վէ էթէնտիսինէ իպրաղ իթմիլի մէհարէթինէ պէտէլ անըն հիւսնիւ էնզարընը պիտ գաթ տահա իւզէրինէ ճէլպ ու տալէթ իթմէթ մալաննէլէրինէ զահպ օլուն :

Պիլ աիւլէյի քի քէնտույի անըն հիւսնի նիկեհաճընտան էսիւրէսին, լաքին գուլանընը դարղ ու իսուլինէ տըգգաթ իտիւպ իշխանապ ու միւլայէթէ տալ-

րանտուն : իւլլի վահիտինն ինթիֆար ուղընա պիւթիւն ճիսմինի թէհլէթէյի իլգա իթմէթիթտէն մահտա՝ էդրաֆ ու էքնաթընըն ըզրարըն ճէրայիմինէ ճէսարէթլէնմէսուն :

Միւսալլէյի միլլէթինէ Վաստիւարք՝ տիքէճէյիմիլ, վարսուն տիքսին լիանընը մագսէթինէ միւլէթիթագ վէ իճրալթընտա տախի միւլէսսէր էյլէյի, լաքին պուսուն իշին տէ իւլլէթէթի սէնիլէնին միլլէթլէրէ իդա պույուրտընը պըրըրըր մէսնէտի տէ պու սաճագ էմմա՝ նասըլ իսէ շու խուսուսա էանի ըուհանի դարիգաթ մատտէսինէ շօղըգ տըգգաթ օլունմայուպ, վագթը իլէ էյլէ պիտ ապիւ տիւր օլմըլ թի պուսունա պէյլէ օլ պապուտ տըգգաթ օլունուպ շէրէն կէնտույէ Վաստիւարք՝ կէօսթէթլանըն Վաստիւարք՝ տէյիւ դանըլաճագ շիւնթի քէնտուսինն տէ վիտիկի էինէ օլ այնի ըուհանի Վաստիւարքութինն՝ տըր կիպի կալանլար տիւզմէյի, խագալէր թէրթիպ իթմէյի հաճէթ էսղըտը :

Պու խուսուս նասըլ թի մալիւմ տիւր տէյիլ սալթ քէնտու գըսմընա, իլա՝ ուսուսա վէ հաթթա տախի տիկէր վէդանտալ միլլէթլէրէ պիլէ այիտ պիտ քէյիլլէթ օլտընտան նալի, սալիթ-էլ իսմ Մէճմուսա դաղէթասընտա օլ հագգա իրատ օլունան պահսըն էքսէրի ֆագադ էսասի խագալէրինն ճէրհ ու թասհիհի զըմընտա ճէվապ վիւրէնլէրէ, ածիպէրի տէ էթրատի միլլէթտէն վէ տէվէթին թէպապի աստըգասընտան օլտըգճա՝ վէճիպէմէլտէն օլան պիտ գաճ սաղըր պէյանալլէ հագըգաթի մէսէլէյի օլուն մէրթէպէ մէյտանա գայտըգ, Պու արա տահա պիլ լաթըմընը պիթիւրմէլտէն էտէպ ու նէզաթէթին խարիճիտէն վէ պա խուսուս միւլպահասա իսուլընտէն գըշարը, քէթաթէմիլգէ պիտէն լաքին պաշլըճա պիլգէ օլարագ կիւլյա պիտ ճէվապ վիւրի. ֆագադ տէյիլ նըզամէն պիտ ճէվապ, իլա ըօմա՞ն մը տիսէթ, մասալ մի, մէնգըպէ մի. էլ հասըլ սէրափա հիճիլ ու թիւրթի (գուարճախօսութիւն) վէ շէթմ ու հագարէթտէն իպարէթ պիտ շէյ : (1)

Տէլ-Փ

(1) Իշպու պահսըն ճիւսա իրթէսի կիւնթի գըթտընտա մաթպաթաթա վագը օլան էքսէրի սագաթլարըն պաշլըճալարընըն պէր վէճիլ աթի թասհիհի ճայիլ կէօրտիւք շէյլէ թի

Իպպանի օլաճագ էքրտէ սէհլէն իւարպանի օլմուշ. վէ Իօմա, թէմէվիլլէլլէթլէրտէ՝ էանըլ օլարագ իւսմա վէ իթիլալ օլմուշ :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՍԻԻԹԵՆԵՎԻԹԵ

— Իլէլէնթի նիւսիւտիլտէ տէրճ օլան թէլէկրաֆնամտէ պէյան օլունտուղու իւղըն, ղաթը հագըթթը Սէրասթէրի տէվէթլիւսաթիւթէթլիւ Վասմըգ փաշա հագըթթլէրի, փաղար կիւնի Տէր սահաթէթտէ միւլապըլէթ վէ Մապէյնը շուսայուն միւլիւթէսնէ ճէանիպի վալեսընա պիւզգիմէ, շէրէթ մէսուլէյէթէ նայիլլէթլէ, Պապը Վիլլի վէ օրատան տախի Պապը Վալայի Սէրասթէրիլէրիլէթի թէշլիթ պույուրմուշ. վէ պէրապէրճէ կէթիթէթլէրի մուգատտէմա պէյան օլունան 30.000 քէսէնին՝ Տիարպէթիւ թարիգիլլէ կէլմէթտէ օլունըն, իշիտիլլէ տիր :

— Օլաթը հագըթթը Սէտարէթիւնահի թարաթընտան, ճէմայէթի թէտրիսիլլէյի, 200 լիւրա իհսան պույուրմուշ տըր :

— Իսիտալէնտիկէար վիլայէթի վալիսի տէվէթլիւ Սէրիա փաշա հագըթթլէրի, փաղար կիւնի Մուտանիա թարիգըլլէ մէքէզ վիլայէթէ միւլէթլէթիլլէ, Տէրսահաթէթտէն աղիմէթ պույուրմուշ տըր :

— Հուրայի տէվէթ աղասընտան Լահա վիլայէթի վալիսի սապըգ տէվէթլիւ Լահա փաշա հագըթթլէրի՝ կէլէն ճիւսա կիւնի, Տէրսահաթէթի միւլապըլէթ պույուրմուշ տըր :

— Պաղը շիւսհէտէն տուլլը գապթիլլէ մէմուրլարը թարաթլարընտան, Լիւնալուտ-քէօյիւնտէ պասըլան պիտ մահալտէ ալաղ ու կիւրիթի օլունան էշխասըն Վիսթիւրի տէվէթինն գայիմէլէրինի թագլիտ իթիթիլլէրի իշիտիլլէ, վէ թափսիլաթը էարընթի նիւսիսիլլէ գալմըլ տըր :

— Պու տէֆա ալընան մալիւմաթա նալարէն Հուրայը տէվէթ աղասընըն՝ Լահա վէ Լուրիսթիանտան վէ պու Լուրիսթիանլարըն մէմուրէյի տէվէթտէն օլմայապ վիլայաթըն վուճուհ ու միւլէթպէրանընտան միւրէթթէպ օլաճաղը վէ պուսըլարըն վէզալիթի մէմալիթին իթիթիլլէ իլլէտիկի իսալահաթ մատիլլէ վէ մանէվիլլէսինէ տըգաթլա՝ վէ էմըր զիւրաթ վէ թիճարէթին իլլէրուլէմէսինէ վիլի վէ ըուսուսաթըն ահալիւնին իշխանաթը հագըթթէսինէ մուլաթըգ սուրէթտէ թագսիմտէն վէ պուսունն կիպի տիկէր պաղը իսալահաթլարա տիգգաթ էթմէթտէն իպարէթ օլունուլու, անլաշըմըլ տըր :

— Իւրպըրըտա վուգու պուլան պիտ գալընըրըգ իւզէրինէ, Ղէզայի Պահրէ-սէֆիտ վիլայէթի վալիսի տէվէթլիւ փաշա

Հազրէթէրինին պաղը թէտարիքեաթէ օլ թարաֆա տիւնքիւ կիւնիւ աղիմէթ իյլէ տիկի անլաշըմըշ, վէ թաֆսիլաթը եարընքի նիւսիսէմիզէ պրաղըմըշտըր :

—(Թուան վիլայէթի վալիսի տէվէթիւ Սապրի փաշա հազրէթէրի՝ ճիւմաա կիւնիւ մերքէզ վիլայէթէ միւթէվէճիհէն, Տէրսատէթտէն աղիմէթ պոլլուրմուշ, վէ փաշայի միւշարիլէյճ հազրէթէրինին՝ Մ. Ս. տըն վիլայէթինճէ րիվայէթ օլունան միւսայի վէ իգտամաթընա նաղարէն՝ վիլայէթը մէզքիւրէճէ տախի, հիւսնիւ մուֆթիյէթէրի մէմուլ վէ միւնթաղըր պոլլուն մուշտուր :

—Պոլլաղաթիսթանտա ասայիշ ու իթ. թիզամը հալիք պէրքէմալ օլմասըյտ պէրապէր, ահալինին էզըրյանըն թէալիթա. թը միւթէճասըրանէսինի տէֆի իթմէկէ հաղըր օլտուղի միսիլու, Սըրպ հուսուտընտա պոլլունան Մ. տիյէ վէ Պոլլաղաթըր ահալիսինին հուսուտու մուհաֆազա իյլէ մէք իւզըն, հիւքիւմէթի մահէլիյէյէ վուգու պոլլան իսթիտալէրինին գապուլ օլունտուղի վէ էհալի մէրգումէնին՝ Սըրպիսթանա էն զիյատէ եաղըն պոլլունմասընտան նաշի, հէփսինտէն զիյատէ թէշվիթա վէ թահրիքեաթէ ալտաթմալարը միւհթէմմէլ պոլլունտուղու հալտէ, պէօյլէ պիր հարաքէթը սատըգանէտէ պոլլունմալարընըն՝ Սըրպըլարա օլան նէֆէրաթլարընա վէ Սալ. թանաթը Սէնիյէտէն պաշգա սըղընաճագ եէրէրի օլմասըգլարընա, տիլալէթ իյլէտիկի, հալտաթիսթ մահէլիյէտէնտիր :

—Պու կիւնիւրտէ Ռուսիա տէվէթիյլէ Մ. ստորիա տէվէթի պէյնինտէ թաաթի օլունան թահրիւրաթտա մէմալիգը շարգըյէ խրիսթիյանլարընըն իսեանընա Ռուսիա տէվէթինին մուալէնէթ իյլէմէկէ մէճպուր պոլլունտուղու հալտէ, Մ. սթըրիանըն պի թարաֆ տուրմամասը թէքլիֆ վէ մուգապիլինտէ քէնտուսինէ մէմէքէթէյնտէն եէր վէրիլէճէկի վատ օլունմուշ իսէտէ, Մ. սթըրիա իսարիճիյէ նաղըր Մ. Պայիս թարաֆընտան վէրիլէն ճէվապտէ, պէօյլէ պիր փօլիթիգայա հիւ պիր վաղթտա մուաֆագաթ օլունմալաճաղը, պէյան օլունմուշտուր :

—Փալիա հազրէթէրինին մուաֆազասը իչին, ինկիլթէրատա պու տէֆա պիր իանէ սանտըղը աչըմասը վէ պու անէ տէյին էհալի թարաֆընտան, 4,400 լիւրայա պալիղ օլան մէպլաղը 1,000 թանէ իյնէլի թիւֆէնք իլէ 500 ֆիլէնք սաթըն ալընմասընա գարար վէրիլմիշ տիր :

—Փրէնս Մ. փօլէօնըն՝ իշ պու սէյահա. թընըն, պիր կէօնա փիլիթիգայա մէպնի օլմասըղընա տայիր, մէմալիքի էճնէպիտէ պոլլունան Ռուսիա գօնսօլալարընա՝ Մ. տը Պիլմարգ թարաֆընտան պիրէր գըլթա պէյաննամէ կէօնտէրիլմիշ տիր :

—Վիլորէնսատա մէմուրէյն իսուֆիյէ թարաֆընտան, ախղու կիրիֆթ օլունան՝ սապըգ Մ. փօլի գրալընըն, իւզըրինտէ փէք շօգ թահրիւրաթ միւհթիմէ պոլլունմուշ վէ Պուրպօն թագըմընըն՝ իթալեա հիւքիւմէթի ալէյհիտէ միւթէճասըր օլտուղի՝ ֆէսատաթ վէ թահրիքեաթէ տայիր՝ իթալիա հիւքիւմէթինէ՝ պիր նօթա իրսալ օլունմուշտուր :

—Չըգան ճումաա իրթէսի կիւնիւ, Հ իրատան ալընան պիր մէքթուպտէն անլաշըմըղընա կէօրէ՝ Մ. թէլիսիոս նամ Ռուսիա գուրսան վափօրընըն Վիրիտտէ պուլլունան էզըրյա կէօթիւրմէք իւզըն պիր շօգ մուհթիմաթ վէ էրղագ վէ զախրէրէր վէ էիւզ գատար Ռուսիան թուրքուպաճը ասաքիլը նէֆէրաթիյլէ, 40—50 գատար էճնէպի կէօնիլէլէրի համիլ օլտուղի հալտէ Վիրիտէ ալիմէթ վէ պիր քէնալաւ եանալալագ ճիւմէսիլի չըգարմաղա պաշա. մաղտա վէ տէրունինտէ պոլլունան Ռուսիանլարըն էզըրյա իապէր վէրմէք իւզըն, տալա չըգարմաղա օլտուղու հալտէ, ասաքիլը Հ. հանէէին մէրգում էզըրյալարը մուհասերէ իթալիքիլինի վէ զըրհ. իլ Ֆիլըգաթիլը Հիւմայունուս տախի սահիլէ եանալալագտա օլտուղունու իապէր ալըր ալմաղ թիֆաթ ֆահաղըր իլէ տէօնիւպ վէ չըգարլան միւհթիմաթ վէ էրղագէ պագըլմալը վափօր մէզքիւրուս, հէման թախ. թիք շարիլիլ Հ իրայա ալտէթ իթալիկի վէ միւհթիմաթըն ասաքիլը Հ. հանէ թարաֆընտան ախղ օլունտուղու անլաշըմըշտուր :

—Տէրսատէթտէ պոլլունան թիւճար կէմիլէրինին գալաֆաթ օլունմասընա միւնասիպ պիր մահէլ պուլմաղ իւզըն, կէչէնլէրտէ թէրսանէ վափօրլարընտան պիրիսիսինէ րաքիպէն վէ ումուրը Պահրիյէ մէճիսի աղասընտան պիրինի իսթիսհապէն՝ Պէօյիլք-տէրէյէ գատար կիլմիշ օլան Հ. պէր փաշանըն թիւճար կէմիլէրինին գալաֆաթընա միւնասիպ՝ անաթօլու գըլըսընտա վաղը՝ սէլվի-պուրնունա, գարիպ պիր մահէլ պուլտուղի, սէօյլէնմէքտէ տիր :

—Ղէպիլը-լիպանան միւթէսարըթը՝ տէվէթիւ փաշա հազրէթէրի, իշ պու փաղար իրթէսի կիւնիւ Տէրսատէթի թէլիլի պոլլուրմուշտուր :

—Ռուսիա տէվէթինին ֆէվթէլատէ զայ-

րէթէ թէտարիքեաթտա պոլլունտուղու վէ օնլարա մախսուու կիւլէլէր փէյտահալալալա չալըշտըղը կիպի, թէրսանէլէրինտէ տախի զէյատէ զայրէթէ իլէնմէքտէ օլտուղու, վէ ումուրը Պահրիյէ նաղըրընըն սայիր ֆապրիգալարա իքի գուլէլի պիր գաշ գըլթա զըրհը կէմիլէր սիփարըլ իյլէտիկի, հալտաթիսթտան տըր :

ԻՄԼԵԼԹ

Տիրքի կիւն հէր նէ գատար զալ. թամըլ չըգարըլմամըշ իսէտէ՝ պու կիւնտէ պաշալարագ արթըր հէր կիւն չըգարըլ. ճաղընը վէ օլտուգ մէրթէպէ էրքէն վէրիլէճէյինի վատի իլէ քիթապէթիլիւվէր անըն մուալէնէթինի վէ պիղէրէ լաղըմ օլան թէլիլիգաթը մաթլուպ էտէրիմ, վէ շուսուտա պիլիթիլիքիմ քի, շիմսիյէ գատար էալլընըլ օլտուղումտան միլէթէ վէ բօլիթի. գաճա պահալար վէ հալտաթիլը չօգ տէֆա վաղթիմ միւսատաթէ էթմէտիլինտէն տօլայը կէրի գալմագտա իսի իսէտէ՝ ինշալաճ քէնշ. շիմպիհ կիւնտէն պաշալարագ, օգոյանլաղըմըլ իսօշուլթ էտէճէյիմ տախի պէյան էտէրիմ :

ՍՈՒՏ

ԼՈՒՍԵԼԻՍԻՍԻՍԻՍ

ՈՒ

ԻՐ ՄԱՐԴԱԹԻՐԻՆԵՐԸ

Պու 66 սահիֆէտէն իպարէթ Լուսաւոր. շէան Ռնկիւրութինա գարըլ պիր Ռիսալէ տիր Տ. Սահակ քահանայ թէլիլիքի օլարագ 3 էր զուրուշա սաթլըմագտա տըր. պուլ. նուր հէր քիթապէճ՝ տիւք քէնալարընտա :

ՅՈՎԱՆՆԱ ՏՄԲԳ

ԿԱՄ

ՕՐԼԵՆԻ ՕՐԻՈՐԳԸ

ՎԻՊԵՍԱՆԵՎԱՆ ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՐՆ

ԾԻԼԼԵՐԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԿԱՐԱԳԵՏ Կ. ՂԱԶԱՐԱՍԵԱՆ

Կը ծախուի բոլոր Հայ գրալաճառաց քով և ի Բերա Ս. Հ. Վայսի գրատունը Մեծ փողոց Թիւ 323, Գին 7 զուրուշ :

ՄԻՔԵԼԼԻԹԻ ՂԱԶԻԹԸ

Ն. Ը. ԻՓԵՔԵԱՆ

ՍԱՀԻԳԻ ՂԱԶԵԹԱ ՎԵ ՄԱԹՊՈՒԱ

Ե. Յ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ